

Integration av ensamkommande och nyanlända barn i skolan med hjälp av musikterapi

Ett projekt för att förbättra språkutvecklingen med hjälp av musik

FÖRFATTARE: ULRICA ROALD

ARTIKEL NUMMER 3/2017

Abstract

Denna artikel beskriver ett projekt som syftade till att förbättra integrationen av ensamkommande och nyanlända barn i skolan med hjälp av musikterapi så att de snabbare kunde tillgodogöra sig övriga skolämnen på ett bättre sätt. Genom att arbeta med musik fick eleverna ett verktyg för att sätta ord på vad de kände och kunde uttrycka sig och ta mer plats i skolan. Musiken gav dem styrka att våga kommunicera. Det bidrog även till att stärka deras självkänsla, koncentrationsförmåga och lust till skolan. Elevernas språkutveckling förbättrades. Musiken är ett universellt språk som alla talar och är därför enligt min mening ett utmärkt medel för integrering.

Ulrica Roald är förstelärare och lärare i musik och musikterapi i åk 4-9. Hon arbetar på Saltsjöbadens Samskola i Nacka.

Epost: ulrica.roald@nacka.se

Denna artikel har den 24 januari 2017 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan av Nacka kommuns läsgrupp med Björn Söderqvist fil. dr. samt rektor, Nacka kommun, som gruppens ordförande.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens nättidskrift Undervisning & Lärande:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuell metodbok med författaranvisningar:
www.skolporten.se/metodbok

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
1. Inledning.....	5
2. Syfte.....	5
3. Metod.....	5
4. Huvuddel.....	6
4.1 Norge	6
4.2 Samskolan	9
5. Resultat och diskussion	11
6. Referenser	4

1. Inledning

Under höstterminen 2015 tog min skola, Saltsjöbadens samskola i Nacka kommun, emot många ensamkommande och nyanlända elever. De flesta elever sattes i vanliga klasser bara dagar efter ankomst till Sverige, utan någon vidare förberedelse eller kunskap i det svenska språket. Många barn hade rest en lång, snårig väg och kom med stora trauman orsakade av krig och flykt. Vissa hade aldrig gått i skolan och var därför analfabeter. Varken lärare eller elever var väl förberedda på denna typ av mottagning. Lärarna förväntades bedriva högkvalitativ undervisning för de svenska eleverna samtidigt som de skulle anpassa undervisningen till de ensamkommande och nyanlända elever som satt i samma klassrum. Detta var en mycket svår uppgift som få lärare var rustade för. Situationen kunde i värsta fall leda till sämre inlärning för samtliga elever.

Då jag arbetar som musiklehrare och musikterapeut märkte jag tidigt att de ensamkommande och nyanlända eleverna levde upp när de fick skapa musik. I mitt arbete som musikterapeut jobbar jag bl.a. med barn som har särskilda behov eller talsvårigheter och jag ville därför undersöka om de nyanlända eleverna skulle gynnas av musikterapi. Jag startade därför ett projekt där jag bjöd in samtliga nyanlända i smågrupper uppdelade efter ungefärlig ålder och ursprungsland. Syftet med projektet var att genom musik integrera eleverna snabbare så de kunde tillgodogöra sig övriga skolämnen på ett bättre sätt.

2. Syfte

Syftet med denna artikel är att beskriva projektet under läsåret 2015/2016 med att integrera nyanlända och ensamkommande elever i skolan med hjälp av musik. Projektet gick dessutom ut på att försöka förbättra språkutvecklingen genom musik på ett mer lekfullt sätt.

3. Metod

Då jag under många år har haft kontakt med musikterapeuter i Norge visste jag att de jobbar med musikterapi både på asylmottagningar och i förberedelseklasser. Jag sökte därför ett stipendium genom Främjandet i Saltsjöbaden och fick möjligheten att åka på studieresa till Norge under en vecka i oktober 2015 för att vidareutveckla mina kunskaper i

*Med vi avses fortsättningsvis arbetsgruppen.

musikundervisningen och lära mig mer om musikterapi i arbetet med ensamkommande, nyanlända och barn med särskilda behov. Sommaren 2016 fortsatte mitt projekt med att besöka skolor i Norge och boenden i Sverige. Planen var att observera och intervjua de norska musikterapeuterna och lärarna för att sedan utvärdera och använda deras erfarenheter och metoder i min egen undervisning på Saltsjöbadens Samskola. Utöver att söka inspiration till nya musikövningar ville jag också få en djupare inblick i hur mottagningen går till i de norska skolorna eftersom de ligger i framkant på det området. Jag sökte även information och inspiration i litteratur och vetenskapliga artiklar.

Väl hemma i Sverige startade jag ett ämnesövergripande samarbete med de lärare som undervisade i svenska som andraspråk. Glosorna som de nyanlända och ensamkommande eleverna arbetade med i svenska som andraspråk tog vi med oss in i musiksalen. Där satte vi orden och fraserna i ett sammanhang när vi tillförde melodier, bilder och rörelser för att demonstrera ordens betydelse. Under läsåret spelade jag även in elevernas musicerande med inspelningsprogrammet garageband för att dokumentera språkutvecklingen.

4. Huvuddel

4.1 Norge

I Norge fick jag möjligheten att besöka asylmottagningar, analfabetsklasser, mottagningsklasser, språkklasser och vanliga skolklasser där nyanlända gick tillsammans med norska elever. I analfabetsklasserna hamnade de elever som aldrig gått i skolan och där går barnen i ett par år.

I mottagningsklasserna/förberedelseklasserna hamnade elever som har dokumenterad skolgång men som varken talar norska eller engelska. Här går eleverna i max tio månader innan de slussas ut i en vanlig klass. I språkklasserna hamnade de elever som har dokumenterad skolgång och talar lite norska eller engelska. Här går eleverna i sex månader innan de slutligen blir placerade i en vanlig klass. De elever som placerades i en vanlig klass direkt hade god kunskap i det norska språket samt en dokumenterad skolgång. Det är Språkcentret i varje kommun som avgör vilken klass den nyanlända ska placeras i genom en utredning och pedagogisk rapport. När skolorna sedan tog emot eleverna fanns redan en utredning gjord på varje elev så att de kunde hjälpa eleverna på bästa sätt. Gemensamt för alla instanser var att de använde musikterapi som ett verktyg för att lära in det norska språket på ett lekfullt sätt.

När jag frågade runt bland eleverna på de olika instanserna förstod jag att musiktimmarna var ett mycket uppskattat inslag, speciellt på asylmottagningarna där musiken även fungerade som ett ljus och en tröst i en tillsynes hopplös vardag. Alla som bodde på asylmottagningarna gick runt i en ständig ovisshet och väntade på beslut om framtiden. Många upplevde väntandet som mer traumatiskt än själva flykten då vissa blev kvar på boendet i flera år. Utan ett personnummer och uppehållstillstånd fanns ingen möjlighet till jobb eller utbildning i det nya hemlandet. På de mottagningar jag besökte undervisades de boende i norska. De fick också möjlighet att delta i sportaktiviteter och musikstunder. Musikterapeuterna jobbade på lite olika sätt. En del av metoderna kände jag igen från mitt eget arbetssätt, medan andra metoder var helt nya för mig. På en av asylmottagningarna talade nästan alla i gruppen olika språk så därför användes mycket rytm och ljud i kombination med enkla upprepande texter. Terapeuten talade på engelska och lärde ut sånger på både norska och engelska medan eleverna fick lära ut sånger från sitt eget hemland. De instrument som fanns att tillgå var djembe-trummor, konga-trummor och gitarrer. Musiken från öst är ofta väldigt rytmisk och dansant. Därför var trummorna särskilt uppskattade eftersom många redan hade kommit i kontakt med olika typer av trummor i sina hemländer. Några bröt också ut i spontan dans när trummorna användes vilket höjde stämningen ytterligare. Det var tydligt att musiken betydde mycket för ungdomarna på mottagningen eftersom de då kunde kommunicera med varandra genom musiken trots att de talade olika språk. På mottagningarna fick jag lära mig sånger från bl.a. Syrien, Afghanistan och Somalia som jag senare kunde använda mig av på mina egna musiktimmor i Samskolan.

Jag besökte även flera förberedelseklasser och blev imponerad av hur duktiga eleverna var på norska trots att de nyss kommit till Norge. Klasserna bestod mest av pojkar. Samtliga lärare jag kom i kontakt med hade fullgoda utbildningar och trivdes med sina jobb. Störst vikt lades på språkundervisningen i norska samt undervisningen i matematik, men de hade även kreativa ämnen såsom musik, bild och teater på schemat. Eleverna fick ta del av det norska kulturarvet genom utflykter till olika museum, teatrar och konserter. De fick också möjlighet att ”gå på tur” i bergen varje vecka. Det fanns en klassrepresentant som hälsade besökare välkomna. Eleverna i förberedelseklasserna använde inte datorer utan hade varsitt lexikon att slå upp ord i. Böcker fanns att låna i skolan. I klassrummen fanns griffeltavlor med vanlig krita. De flesta eleverna skrev med en prydlig handstil. Det var alltså en traditionell klassrumsundervisning. I förberedelseklasserna jobbade man mycket med att träna olika ord som hade koppling till t.ex. kroppsdelar, och olika vanliga begrepp som exempelvis ”högt och lågt” osv. Man jobbade även mycket med tankekartor. Kartan gav visuella bilder av hur eleverna tänkte, och underlättade inläringen. Detta ledde också till en snabbare utveckling av elevernas läsförståelse, skrift, färgkunskap och ord/begreppsförståelse. Musikterapeuten som kom använde sig av de tankekartor, bilder och

glosor som klassen jobbat med under veckan och satte sedan ihop dessa ord till meningar och fraser som bildade sånger och ramsor. Med hjälp av rytmikövningar fick eleverna lära sig hur orden skulle betonas. Eleverna fick också sjunga växelsång. Växelsång innebar att halva gruppen sjöng första frasen medan den andra delen av gruppen svarade genom att sjunga den andra frasen. På så vis kunde gruppen sjunga fram en hel konversation på norska. Flera av dessa övningar har jag kunnat tillämpa i min musikterapi på Samskolan genom att samarbeta med lärarna i svenska som andraspråk som gett mig tillgång till elevernas aktuella glosor. Berit Uddén (2011) talar om musisk kommunikation som barns huvudsakliga sätt att språka, lära och förstå. Med musisk kommunikation menar hon det i rytm och rörelse gestaltade ordet. Med röst, hand- och kroppsgester uttrycker sig barnet vokalt, i rörelse och dramatisk gestaltning, i lekformer som rim, ramsor, visor, fingerlekar, rytmiska hopp- och kroppslekar och i sång-, ring- och danslekar - allt detta som av andra har kallats för den lekande eller musiska barnkulturen (ibid.).

När eleverna började tala så pass bra norska att de kunde fungera i en vanlig skolklass med elever i sin egen ålder, så flyttades de över till en vanlig klass. Det fanns då god dokumentation av elevens studieresultat och sociala situation. Skolledningen informerades om elevens eventuella svårigheter och en individuell läroplan kunde tas fram vid behov. Det var viktigt att de nyanlända och ensamkommande eleverna inte stannade i förberedelseklass mer än 10 månader. Även om de inte kunde prata flytande norska än var det viktigt att integreras med de etniskt norska eleverna så fort som möjligt för att få en naturlig kontakt med det norska språket. När språkbarriären inte var lika stor längre låg istället fokus på andra frågor. En del nyanlända elever lever med hot om tvångsgifte och andra kultur-och religionsrelaterade problem. På en av de skolor jag besökte fanns en rådgivare som jobbat med migrationsfrågor i många år. Hennes uppgift var bl.a. att gå ut i klasser och informera om hur lagarna ser ut i Norge och vart man kunde vända sig om man blivit utsatt för sådana hot. Detta var ett mycket aktuellt problem på just denna skola då ca 80% av eleverna var av icke-etnisk norsk bakgrund. Jag fick följa med ut i en klass där hon först visade en kortfilm om tvångsgifte för att sedan diskutera problemet med klassen. Hon berättade att flera barn i skolan levde med skyddad identitet på grund av försök till tvångsgifte. Hon berättade också att skolorna i Norge hade haft dåliga erfarenheter av att nyanlända och ensamkommande elever fått börja direkt i en vanlig klass med norska elever. Många av lärarna var inte förberedda och utbildade för den utmaningen, och elevgrupperna var ofta för stora. Därför har Oslo kommun valt att arbeta med analfabetsklasser, mottagningsklasser och språkklasser.

Jag besökte också den norska arbets- och välfärdförvaltningen, Nav, som är en samslagning av landets försäkringskassa, arbetsförmedling och socialtjänst med kontor i varje kommun. Centret jag besökte hette Holmlia Nav och där bedrevs språkundervisning för vuxna nyanlända som påminde om Sveriges SFI-kurser. I denna kurs, som kallades

yrkesnorska, hade lärarna övergett den traditionella klassundervisningen och använde sig istället av en speciell metod som kallas för suggestopedi. Suggestopedi är en holistisk metod där man använder sig av alla sinnen. Leken och fantasin var ett viktigt verktyg i språkundervisningen. Eleverna och läraren samtalande mycket från första dagen i skolan. De spelade teater, lekte sig till språket och jobbade mycket med rollspel. Man använde sig däremot inte av gloslistor, grammatikstudier och stenciler. Jag kände igen mycket av arbetsättet från min erfarenhet som Montessorilärare. Synintryck, doft, smak och musik var viktiga delar i undervisningen. Lärarens röstläge var grunden för en positiv lärandemiljö och bidrog till att eleverna ville lära sig och använda sig av det norska språket. Eleverna fick ett större ordförråd och ett öppnare kroppsspråk. Även dans förekom som ett led i att gestalta ord.

4.2 Samskolan

När jag kom tillbaka till Sverige hade jag med mig nya verktyg och metoder som jag använde i min egen musikterapi med de nyanlända eleverna på Samskolan. För mig var det viktigt att först bygga upp ett förtroende så att eleverna kunde känna sig trygga i musiksalen och med mig som pedagog. Lektionerna skulle till en början bestå av enkla, lustfyllda övningar som de kunde klara av för att stärka deras självförtroende. Jag var noga med att vara lyhörd och försöka möta varje elev på deras nivå för att skapa en trygghet. På asylmottagningen i Norge fick jag lära mig några nya sånger, bl.a. en afrikansk vaggsång. När jag sjöng den tillsammans med de nyanlända eleverna visade det sig att de redan kunde den utantill. Det rörde upp många positiva känslor och minnen hos barnen vilket ledde till att vi började varje musikterapitimme med att sjunga just den sången. Jag märkte att vaggsången hade en lugnande inverkan på eleverna vilket gjorde att de fick en chans att landa innan musikterapin skulle dra igång. Theorell (2009) menar att musik som vi upplever som lugnande aktiverar det parasympatiska nervsystemet som i sin tur bromsar hjärtfrekvensen, sänker vår kroppstemperatur och minskar musklernas spänning och välmåendehormonet oxytocin utsöndras då i kroppen (ibid.).

Jag hade en tavla med olika bilder på för att visa de olika moment som vi skulle göra under våra musikstunder. När vi var klara med hälsningssången tog jag bort den bilden osv. Detta gjorde det enklare för eleverna att förstå vad som skulle ske härnäst. Ett trevligt sätt att lära känna varandra var att varje elev fick säga sitt namn och så härmade vi andra och klappade rytmen i namnet. I nästa övning fick en elev klappa en rytm på en trumma som de andra sedan fick härma, en s.k. följa John-övning. Vi tog hjälp av handtrummor och djembe-trummor. Det var en enkel övning som skapade en avslappad och bra stämning i gruppen.

Genom att sjunga, öva uttal, visa bilder och klappa stavelser undervisade jag eleverna i det svenska språket. Vi sjöng melodier från elevernas hemländer och dansade till. Vi samtalade med varandra genom musiken. Vi jobbade också med de olika musikaliska uttrycksformerna som rytm, puls, ljud, melodislingor och harmonier. Vi gjorde enkla melodier på fem toner (en pentatonisk skala) och eleverna placerade in svenska ord i sången. Vi sjöng tillsammans med växelsång och utförde rörelser för att beskriva orden i sången. Rytmen i orden tränade vi genom att klappa och röra oss i takt. Barnen fick spela på djembe-trummor, konga-trummor och gitarr. Eleverna tränade också på olika tonlägen och uttryck. Vi ritade bilder och symboler och använde kroppsspråket. Med hjälp av musikterapi kunde eleverna på ett lekfullt sätt öva upp sitt ordförråd.

När vi sjöng sånger började det med att jag sjöng eller spelade upp sången så de fick höra melodin. Vi pratade om vilka ord de kände igen och skrev upp dem på tavlan. Ibland delade jag upp orden i ordklasser på tavlan. Efter det fick eleverna ett blad med bilder och med hela eller delar av låttextern på. Ibland valde jag bara att visa bilder för att förklara orden. Vi lyssnade tillsammans på kortare fraser. Vi gick igenom fraserna och ordens betydelse. Nästa steg var att vi sjöng sången tillsammans och övande på olika uttalsövningar. Ibland fick eleverna illustrera temat i sången, välja ut en mening eller ett ord i sångtexten. Som en sista uppgift fick eleverna försöka berätta om vad sången handlade om eller visa i bilder. Vi pratade om vad varje rad betydde, varje strof, och vi diskuterade vad hela sången handlade om.

Några av eleverna som varit i Sverige lite längre hade skrivit ner låttexter från sina hemländer som vi sjöng tillsammans. De fick förklara på svenska vad texten handlade om och det var ofta vaggvisor som de hade lärt sig när de var små. Poplåtar var sällsynta inslag. Jag försökte översätta deras låttexter till svenska ord, och därefter tränade vi på rätt uttal på de svenska orden. Ett par av vaggångerna kände många av eleverna igen trots att de inte kom från samma land. Vi använde oss ofta av bilder för att förklara ord tillsammans med sångerna. Vi tränade prepositioner, färger, begrepp, olika ljud, intonation, satsuppbyggnad, fraser och ordföljder eftersom det var lättare för eleverna att sjunga fraserna än att tala dem. Ruud (1990) menar att sången förmedlar språk och begrepp till barnet genom upplevelse och igenkänning. Arbetet med sånger och sånglekar ger därför rika möjligheter till att utveckla barnets ordförråd, hjälpa till med satsuppbyggnad, träna grammatiska svårigheter, stötta begreppsutveckling m.m. På så sätt kan musikterapeuterna hjälpa barnet att utveckla kommunikationsförmågan (ibid.).

I sångtexterna upprepades ofta orden, meningarna och meningarnas betydelse. Musik gjorde det lättare att minnas orden, språkets rytm och de rimmande verserna gjorde sångtexterna till ett lärorikt arbete med de nya orden. Genom att vi sjöng sånger med texter på det nya språket kunde eleverna öva på hörförståelse, uttal, flyt i läsningen, satsmelodier och betoningar. Viktigt var att musiken användes för att komma ihåg ord och fraser och

att sångerna var lätta att sjunga och melodin enkel att komma ihåg. Texterna skulle vara enkla och inte innehålla för svåra ord. Eleverna hade fullt upp med att lära sig texten i det nya språket och därför var låtar med upprepande melodier och fraser bäst att arbeta med. Ibland lyssnade vi bara på instrumental musik och då fick eleverna berätta vad de kände när de hörde musiken. När inte orden räckte till att förklara fick eleverna visa med rörelser, peka på olika saker som fanns med i sången eller rita och beskriva. Dahlbäck (2010) menar att vi använder musik och sånger för att lära oss bokstäver, ord och texter. Vi använder språk och symboler för att lära oss musik (ibid.).

Alla språk har en speciell rytm, melodi och tonfall och genom att sjunga sångerna på svenska lärde sig eleverna hur orden skulle uttalas. Eleverna lärde sig hur orden var uppbyggda melodiskt och rytmiskt. Genom att vi jobbade med melodier, rytmer och texter underlättades inläringen av rätt betoningar och stavelser i olika ord. Vi klappade också betoningarna i orden för att få in rätt rytm. Waterson (1991) har gjort studier kring barnramsornas betydelse för språkutvecklingen och hennes resultat visar att den prosodiska inläringen hela tiden kommer före den segmentella. De prosodiska dragen i barnramsan, som stroflängd, antal strofer, betoningar och intonationsmönster, återges korrekt av barnet långt innan alla segmenten är på plats och rätt uttalade (ibid.).

I mitt projekt med de ensamkommande och nyanlända eleverna som kom till samskolan var det till en början svårt att få ihop tider för musikterapitimmarna. Eleverna var utspridda i olika klasser och några deltog i klassens lektioner medan andra bara hade någon lektion i veckan. Deras språkkunskaper var av varierande art. Jag delade upp eleverna så gott det gick årskursvis och hade både pojk- och flickgrupper samt blandade grupper. Vi träffades flera gånger i veckan när jag hade mina musikterapitimmarna och på vissa lunchraster. Eleverna fick också tillgång till musiksalen för att öva om de hade håltimmar. Många av eleverna gick dessutom med sin klass på de ordinarie musiklektionerna. Viktigt i alla grupperna jag hade var att eleverna skulle känna sig trygga och att det var ett välkommande klimat i klassrummet. I början var musiken vårt gemensamma språk och det var många känslor och intryck som eleverna fick genom att vi arbetade med musik.

5. Resultat och diskussion

Genom att jag arbetade ämnesintegrerat både praktiskt och teoretiskt med svenska som andraspråk och musik, skapades en djupare språkförståelse som i sin tur gjorde att barnen hade lättare att hänga med i övriga skolämnen och i det sociala samspelet med skolkamraterna. Med musikterapi fick eleverna verktyg att sätta ord på vad de kände och kunna uttrycka sig och ta mer plats i skolan. Musiken gav dem styrka att våga kommunicera. Det

blev även ett verktyg för att stärka självkänslan, koncentrationsförmågan och lusten till skolan. Musiken främjade elevernas vilja att ta ansvar, visa omtanke och kreativitet.

Genom att vi använde oss av musiken i undervisningen kunde man se att det skapade ett sammanhang och att eleverna kunde hänga upp orden på en rytm. Även själva upplevelsen tillförde mycket och sången och musiken blev ett roligare och lättare sätt att lära sig det nya språket. Bjørkvold (1991) menar att en viktig poäng måste vara att det inte är vilken musikundervisning som helst, med vilken metod som helst som får allmänt positiva effekter på barns inlärning. Dessa effekter uppnås enbart när undervisningen möter barnets egen, spontana och lekfulla livsform. Först då kan musikundervisningen verka stärkande i allmänhet (ibid.).

Eleverna fick möjlighet att uppträda i skolan med sånger både på svenska och på sina egna hemspråk. Detta gav eleverna ett ökat självförtroende då de vågade ta plats och kände sig bekräftade och accepterade. ”Det är av yttersta vikt att de nyanlända eleverna hamnar i ett sammanhang och en klass där de känner sig välkomna. Annars kan det leda till känslor av ensamhet, utanförskap, sorg och otrygghet.” (Nordenfors, 2016).

Ansvar ligger såklart inte hos klasskamraterna, men det skulle säkert gynna samtliga elever om skolorna arbetade mer aktivt med att undervisa de etniskt svenska eleverna i hur flyktingmottagning fungerar och varför deras nya klasskamrater tvingats fly från sitt hemland. Det skulle kunna leda till en ökad förståelse och lust att kommunicera med de nyanlända.

Under projektets gång har jag förstått att flyktingmottagandet ser mycket olika ut i Sveriges kommuner. I Oslo kommun får alla nyanlända gå igenom en pedagogisk utredning innan de placeras i analfabetklass, mottagningsklass, språkklass eller vanlig klass. Om dessa riktlinjer infördes i samtliga svenska kommuner skulle integrationen troligen bli mer effektiv¹. Om eleverna hamnar på rätt instans direkt kommer övergången till den vanliga skolundervisningen antagligen bli smidigare och eleverna slipper slussas runt.

De ensamkommande och nyanlända har ofta stora trauman och svåra upplevelser i bagaget. Musiken hade en förmåga att engagera hela människan både kroppsligt och själsligt och kunde därför användas i ett helande syfte. Musiken rymde möjligheter till både kommunikation och social samverkan. Musiken bidrog också till att utveckla kreativitet och samarbetsförmåga men det var även identitetsstärkande och stressreducerande. Att musiken hade en positiv inverkan på elevernas kognitiva förmåga och självkänsla gjorde att lusten och motivationen till skolan ökade. Musiken är ett universellt språk som alla talar och var därför ett utmärkt verktyg för integrering.

1. När artikeln skrevs hösten 2015 var kartläggning av nyanländas kunskaper inte obligatoriskt.

6. Referenser

Bjørkvold, J-R. (1991) *Den musiska människan*. Stockholm: Runa Förlag.

Dahlbäck, K. (2010). *Musik och språk - samverkande i barns lärande*. Musikhögskolan i Malmö.

Nordenfors, M. (2016). *Steget från förberedelseklass en utmaning för nyanlända*, Skolverket, <http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/spraklig-kompetens/relationer-larande/steget-fran-forberedelseklass-en-utmaning-for-nyanlanda-1.213405>

Ruud, E. (1990). *Musikk som kommunikation og samhandling- teoretiska perspektiv på musikkterapien*. Avhandling. Oslo: Norges Musikkhøgskole

Theorell, T. (2009). *Noter om musik och hälsa*. Stockholm: Karolinska Institutet University Press

Uddén, B. (2001). *Musisk pedagogik med kunskapande barn. Vad Fröbel visste om visan som tolkande medel i barndomens studiedialog*. Avhandling. Stockholm: Kungliga musikhögskolan.

Waterson, N. (1991). *Nursery rhymes: do they have a role in language development*. Child Language Research Institute. Paper no 7 (pp.39-83). Departement of linguistics, Lund University.

